

**ВЬЕТНАМЫН УЛСЫН ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬ ДАХЬ
НИЙТИЙН ХЭВ ЖУРАМ АЛДАГДУУЛАХ ГЭМТ ХЭРГИЙН
БҮРЭЛДЭХҮҮН, ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА**

*Д.Эрдэнбаатар**

*Г.Лхагвамаа***

*Дин Ван Ту****

Товч агуулга. Сүүлийн жилүүдэд Вьетнам Улсын хуульзүйн салбарын судлаач эрдэмтэд олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхол, нийтийн хэв журмын эсрэг гэмт хэрэг түүнд хүлээлгэх хариуцлагын үр нөлөөг сайжруулах асуудлын хүрээнд шийдвэрлэх арга замыг эрэлхийлж, эрүүгийн хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгоход анхаарал хандуулах болсон.

Иймд судлаачийн зүгээс нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн бүрэлдэхүүний шинж, хэлбэр, түүнд хүлээлгэх хариуцлагыг өнөөгийн Вьетнамын Улсын Эрүүгийн хуульд хэрхэн хуульчлагдсан байдалд үндэслэн хөндсөн болно.

Түлхүүр үгс. Вьетнам улс, эрүүгийн хууль, нийтийн журам алдагдуулах гэмт хэрэг, гэмт хэргийн бүрэлдэхүүн, хүлээлгэх хариуцлага.

Оршил

Вьетнам улс 96,208,984 хүн амтай¹, 331,211.6 км² газар нутагтай² Зүүн өмнөд Азийн нутагт оршдог. Хүн амын нягтаршил өндөр байгаагаас сүүлийн жилүүдэд нийгэм, эдийн засгийн байдал хурдацтай хөгжсөнөөр, олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхолд халдаж, нийтийн хэв журмыг алдагдуулах гэмт хэргийн гаралт хурдацтай өсөн нэмэгдэх болсон. /Хүснэгт №1-ээс харна уу/

Хүснэгт № 1. Олон нийтийн газар үйлдэгдсэн гэмт хэргийн гаралт /2015- 2020 оны эхний хагас жилийн байдлаар/

Олон нийтийн газар үйлдэгдсэн гэмт хэргийн гаралт							
Он	Нийт	Гэмт хэрэгтний тоо	Гэмт хэргийн төрөл				
			НХЖАБ ³	Эдийн засаг	Хар тамхи	Хүрээлэн байгаа орчин	Бусад
2015	33298	46278	30167	462	919	124	1626
2016	35478	48169	32137	478	1038	101	1724
2017	36105	49472	33084	546	1134	125	1216
2018	36973	49861	34259	421	1027	106	1160
2019	37354	51290	34172	527	1253	178	1224
6/2020	18025	26771	16424	229	581	54	737
Нийт	197233	271841	180243	2663	5952	688	7687

Эх сурвалж: Олон нийтийн аюулгүй байдлын яамны тайлан /2015-2020/

*ДХИС-ийн сургалт эрхэлсэн дэд захирал, доктор (Ph.D), цагдаагийн хурандаа

** ДХИС-ийн Удирдлагын академийн АБУСПБ-ийн дэд профессор, доктор (Ph.D), дэд хурандаа

*** ДХИС-ийн Ахисан шатны сургуулийн докторант

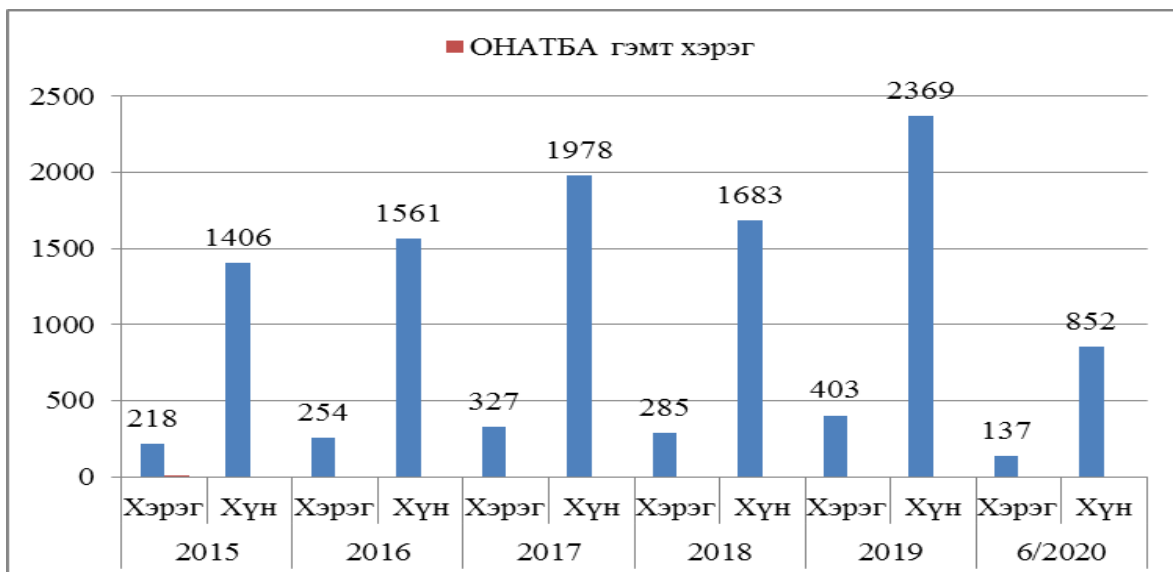
¹ <https://ambassade-vietnam.com/gioi-thieu-viet-nam/>

² <https://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=512&idmid=5&ItemID=19446>

³ НХЖАБ - Нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдал

Хүснэгт №2. Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн гаралт /2015- 2020 оны эхний хагас жилийн байдлаар/

Он	2015		2016		2017		2018		2019		6/2020	
НХЖА⁴ гэмт хэрэг	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн⁵</i>	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн</i>	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн</i>	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн</i>	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн</i>	<i>Хэрэг</i>	<i>Хүн</i>
	218	1406	254	1561	327	1978	285	1683	403	2369	137	852

Эх сурвалж: Олон нийтийн аюулгүй байдлын яамны тайлан /2015-2020/

Хүснэгт №3. Олон нийтийн газарт үйлдэгдсэн захиргааны зөрчлийн гаралт /2015- 2020 оны эхний хагас жилийн байдлаар/

Он	Олон нийтийн газар үйлдэгдсэн захиргааны зөрчлийн байдал					
	<i>Нийт</i>	<i>Нийтийн хэв журам, аюулгүй байдал</i>	<i>Замын хөдөлгөөн</i>	<i>Хүрээлэн байгаа орчин</i>	<i>Соёл ба спорт ОНАХ</i>	<i>Бусад</i>
2015	3427092	247366	3130196	10765	1358	37407
2016	3911682	264729	3584708	11892	1692	48661
2017	3879026	266274	3543119	9957	2147	57529
2018	3568537	238618	3264302	10536	2425	52656
2019	4106475	259639	3791476	12659	2378	40323
6/2020	1964723	126437	1804385	5341	1259	27301
Нийт	20857535	1403063	19108066	61150	11259	273997

Эх сурвалж: Олон нийтийн аюулгүй байдлын яамны тайлан /2015-2020/

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийг 1985 оны Вьетнам Улсын анхны Эрүүгийн хуульд хуульчилж өгсөн. Түүнээс хойш 1999, 2015 оны шинэчлэн найруулсан Эрүүгийн хуулиудад ч энэхүү гэмт хэргийн бүрэлдэхүүн, хариуцлагын асуудал хэвээр тусгагдсаар ирсэн нь гэмт хэргийн гаралт өсөлтөд нөлөөлөх хүчин зүйл болж байгаагийн зэрэгцээ түүнд хүлээлгэх хариуцлын үр нөлөөг сайжруулах хэрэгцээ шаардлага байгааг харуулж байна.

⁴ НХЖА – Нийтийн хэв журам алдагдуулах

⁵ Хүн-гэмт хэргэгтэн

2015 оны Вьетнамын эрүүгийн хуулийн 318 дугаар зүйлд “Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэрэг”-ийн үндсэн болон хүндрүүлэх бүрэлдэхүүнийг дараах байдлаар тусгагдсан байна. Үүнд:

1. Олон нийтийн аюулгүй байдал, нийтийн хэв журам хамгаалалтад сөргөөр нөлөөлж, олон нийтийн амгалан тайван байдлыг алдагдуулсан, энэ үйлдэлд захиргааны шийтгэл оногдуулсан эсхүл энэ гэмт хэрэгт ял шийтгүүлж ялгүйд тооцох хугацаа дуусаагүй байх үедээ үйлдсэн бол 5,000,000-оос 50,000,000⁶ хүртэл хэмжээний донгоор торгох, 2 жил хүртэл хугацаагаар дахин хүмүүжүүлэх эсхүл 3 сараас 2 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2. Нийтийн хэв журмыг бүлэглэн зөрчиж, зэвсэг хэрэглэж, эд хөрөнгийг эвдэн сүйтгэж, замын хөдөлгөөнд ноцтой саад учруулж, олон нийтийн үйл ажиллагааг тасалдуулж, бусдыг өдөөн турхирч, нийтийн хэв журам хамгаалах үүрэг гүйцэтгэгч болон иргэнд халдсан бол 2 жилээс 7 жилийн хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.” гэж тус тус заажээ.

Нэг. Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн бүрэлдэхүүний шинж

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн хуульчлагдсан байдалд үндэслэн гэмт хэргийн бүрэлдэхүүний шинжээр задалж авч үзвэл:

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн объект.

Энэхүү гэмт хэргийн объект бол нийтийн хэв журам, олон нийтийн аюулгүй байдал; хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хууль ёсны ашиг сонирхол; байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа.

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн объектив тал.

Худалдааны төв, сургууль, сүм хийд, цэцэрлэгт хүрээлэн, төмөр замын өртөө, автобусны буудал зэрэг хүн ам ихээр төвлөрсөн газар эмх замбараагүй байдал үүсгэх зорилгоор хүмүүсийг татан оролцуулсан; олон нийтийн газрын эд хөрөнгө, байгууламжийг эвдэн сүйтгэсэн; зэвсэг ашигласан; замын хөдөлгөөнд саад учруулсан эсхүл олон нийтийн үйл ажиллагаанд саад учруулсан; нийтийн хэв журам хамгаалах үүргийг гүйцэтгэж байгаа хүмүүст халдсан үйлдэл байна.

Нийтийн хэв журам алдагдуулсны улмаас үүсэх үр дагавар бол нийгэмд материаллаг болон материаллаг бус хор уршиг учруулсан байх явдал юм. Материаллаг үр дагавар нь бусдыг гэмтээсэн, эд хөрөнгө устгаж сүйтгэсэн, барилгын ажилд хохирол учруулсан. Материаллаг бус үр дагавар бол хүний чөлөөтэй зорчих болон замын хөдөлгөөн, олон нийтийн үйл ажиллагаанд саад учруулсан, хүмүүсийн сэтгэлзүйд нөлөөлсөн, иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаанд саад учруулсан байдлаар илрэнэ.

Нийтийн хэв журам алдагдуулсан гэмт хэрэгтнийг ноцтой үр дагавар гаргасан эсвэл энэ үйлдэлдээ захиргааны шийтгэл оногдуулсан эсвэл энэ гэмт хэрэгт ял шийтгэгдсэн, ялтай байдал дуусаагүй байхад зөрчил гаргасан бол эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн субъект.

2015 оны Эрүүгийн хуулийн 12 дугаар зүйлд зааснаар хүнд, онц хүнд гэмт хэрэг, зарим тодорхой гэмт хэрэгт эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх насны доод хязгаар нь 14

⁶ https://vi.coinmill.com/MNT_VND.html#VND=1) 1 Вьетнам донг = 0,12 Монгол төгрөгтэй тэнцэнэ.

түүнээс дээш настай байхаар заасан байдаг. Харин нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэрэг ангилалын хувьд хөнгөн, хүндэвтэр гэмт хэрэгт хамаарах тул энэхүү гэмт хэргийг үйлдсэн 16 түүнээс дээш настай этгээдэд ял оногдуулна. Иймд 14 насанд хүрээгүй этгээд нийтийн хэв журам, олон нийтийн аюулгүй байдал алдагдуулсан гэмт хэрэг үйлдсэн тохиолдолд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхгүй, харин захиргааны хариуцлага хүлээлгэнэ.

Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн субъектив тал.

Уг гэмт хэрэг гэм буруугийн санаатай хэлбэрээр үйлдэгдэх бөгөөд шууд болон шууд бус санаатай байж болно.

Хоёр. Нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэрэгт хүлээлгэх хариуцлага

Оногдуулах шийтгэл: 2015 оны Вьетнам Улсын Эрүүгийн хуулийн 318 дугаар зүйлийн 318.1 дэх хэсэгт зааснаар нийтийн хэв журам алдагдуулсан этгээдийг торгох, нийгмээс тусгаарлахгүйгээр дахин хүмүүжүүлэх, эсвэл 3 сараас 2 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял⁷ шийтгэнэ гэж заасан нь хөнгөн гэмт хэрэгт хамаарахыг харуулдаг.

Мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт уг гэмт хэргийг:

- Бүлэглэн үйлдэж;
- зэвсэг хэрэглэж,
- эвдэн сүйтгэж;
- замын хөдөлгөөнд ноцтой саад учруулж,
- олон нийтийн үйл ажиллагааг тасалдуулж;
- бусдыг өдөөн турхирч;
- нийтийн хэв журам хамгаалах үүрэг гүйцэтгэгч болон иргэнд халдаж;
- давтан үйлдсэн бол хоёроос долоон жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ гэж заасан.

Хууль хэрэгжүүлэх явцад хуулиар уг гэмт хэрэгт оногдуулж байгаа ялын үр нөлөөг дээшлүүлж, эрүүгийн хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгоход анхаарах шаардлагатай байгаа нь харагддаг.

Эрүүгийн хуульд зааснаар энэ гэмт хэрэгт хүлээлгэх торгуулийн хэмжээ нь 5,000,000-50,000,000 хүртэл донг байна. Түүнээс гадна 35 дугаар зүйлийн 35.3 дахь хэсэгт торгох ялыг гэмт хэргийн хор аюулын шинж чанар, түвшин, гэмт хэрэгтний эд хөрөнгийн байдал, үнийн хэлбэлзлийг шалгаж, 1.000.000 донгоос багагүй байхаар шийдвэрлэнэ.

Цагдан хорих бус дахин хүмүүжүүлэх ялыг тогтвортой ажил эрхэлдэг эсвэл тодорхой оршин суух хаягтай, хөнгөн, хүндэвтэр гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг нийгмээс тусгаарлах шаардлагагүй гэж үзвэл 6 сараас 3 жил хүртэл хугацаагаар оногдуулна⁸.

Хорих ял шийтгүүлсэн хүнийг тодорхой хугацаагаар цагдан хорих ангид ял эдлүүлэхийг хэлнэ. Хорих ялын доод хэмжээ 3 сар, дээд хэмжээ 20 жил байна.

Нэмж дурьдахад, эрүүгийн хуулийн зохицуулалтын дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийн нөхцөл байдлыг харгалзан шийтгэлийг хөнгөрүүлж, хүндрүүлж авч үзнэ.

⁷ Вьетнам Улсын эрүүгийн хуулийн 58 дугаар зүйл.

⁸ Вьетнам Улсын эрүүгийн хуулийн 36дугаар зүйлийн 36.1 дэх хэсэг.

Вьетнам Улсын Эрүүгийн хуульд заасан 51 дүгээр зүйлд заасан дараах тохиолдолд хэргийг хөнгөрүүлж болно. Үүнд: (1) гэмт хэрэгтэн гэмт үйлдлийнхээ хор уршгийг багасгасан болон гэмт үйлдлээ таслан зогсоосон; (2) гэмт хэрэгтэн сайн дураар засвар хийж, хохирлыг нөхөн төлсөн; (3) аргагүй хамгаалалтын хэмжээг хэтрүүлж гэмт хэрэг үйлдсэн; (4) Тохиолдлын шинжтэй нөхцөл байдлаас гэмт хэрэг үйлдсэн; (5) Гэмт хэрэгтнийг баривчлах явцад авах шаардлагатай арга хэмжээг хэтрүүлсэн; (6) Хохирогчдын хууль бус үйлдлээс гэмт хэрэг үйлдсэн; (7) Онцгой нөхцөл байдлын улмаас гэмт хэрэг үйлдсэн; (8) Гэмт хэрэг үйлдсэн боловч хохирол хараахан учруулгүй, эсхүл бага хохирол учруулсан; (9) анх удаа хөнгөн гэмт хэрэг үйлдсэн; (10) Бусдын заналхийлэл, хүчирхийллийн улмаас гэмт хэрэг үйлдсэн; (11) Өөрсдийн буруугүйгээс танин мэдэхүйн хязгаарлалтын улмаас гэмт хэрэг үйлдсэн; (12) Жирэмсэн үедээ гэмт хэрэг үйлдсэн; (13) 70 ба түүнээс дээш настай этгээдийн үйлдсэн гэмт хэрэг; (14) Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний үйлдсэн гэмт хэрэг; (15) Сэтгэцийн өвчтэй хүмүүсээс үйлдсэн гэмт хэрэг; (16) Гэмт хэрэгтэн гэм хэргээ илчилж ирсэн; (17) Үйлдсэн гэмт хэрэгтээ чин сэтгэлээсээ гэмшсэн; (18) Гэмт хэрэгтэн гэмт хэргийг илрүүлэх, мөрдөн байцаахад ажиллагаанд идэвхтэй туслалцаа үзүүлсэн; (19) үйлдсэн гэмт хэрэгтээ чин сэтгэлээсээ гэмшсэн; (20) Сурлага, хөдөлмөр ажил үйлсээрээ амжилт гаргасан (21) Дайнд оролцож гавьяа байгуулсан этгээдээс үйлдсэн гэмт хэрэг (22) Дайнд эх орныхоо төлөө амь насаа алдсан дайчны эцэг, эх, эхнэр, нөхөр, үр хүүхдийн үйлдсэн гэмт хэрэг зэрэг болно.

Вьетнам Улсын эрүүгийн хуулийн 52 дугаар зүйлд зааснаар дараах үндэслэлийг хэргийг хүндрүүлэх нөхцөл байдалд авч үзнэ. Үүнд: (1) Зохион байгуулалттай гэмт хэрэг; (2) Мэргэжлийн шинж чанартай гэмт хэрэг; 3) Гэмт хэрэг үйлдэхээр албан тушаал, эрх мэдлээ урвуулан ашигласан; (4) Танхайн сэдэлттэй гэмт хэрэг үйлдэх; (5) Жигшүүрт сэдэлттэй гэмт хэрэг үйлдэх; (6) 2 буюу түүнээс дээш удаа гэмт хэрэг үйлдсэн; (7) Онц аюултай гэмт хэрэгтэн гэмт хэрэг дахин үйлдсэн; (8) Гэмт хэргийн хохирогч нь 16-аас доош настай, жирэмсэн эмэгтэй бол, 70-аас дээш настай бол; (9) Өөрийгөө хамгаалах чадваргүй, хөгжлийн бэрхшээлтэй этгээдэд хохирол учруулсан гэмт үйлдэл; 10) Дайн, онцгой нөхцөл байдал, байгалийн гамшиг, тахлын нөхцөл байдал, бусад нийгмийн онц бэрхшээлийг ашиглан гэмт хэрэг үйлдсэн; (11) Нарийн, зальт арга, сэдлээр гэмт хэрэг үйлдсэн; 12) Гэмт хэрэг үйлдэхэд олон хүнд хор хөнөөл учруулах чадвартай хэрэгсэл ашигласан; (13) 18 нас хүрээгүй хүнийг гэмт хэрэгт өдөөн турхирсан; (14) Гэмт хэргээс зайлсхийсэн эсвэл нуун далдалхаар зальт, эсвэл хэрцгий арга ашигласан.⁹

Эрүүгийн хуульд 18 нас хүрээгүй этгээдэд оногдуулах хорих ялын талаар тодорхой зохицуулалт байдаг. Энэ нь шүүх 18-аас доош насны гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдэд хорих ял оногдуулахдаа 18-аас дээш насны гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдэд оногдуулах ялаас богино хугацаагаар хорих ял оногдуулах эрхтэй байхаар заасан явдал юм.

Вьетнамын эрүүгийн хуульд нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн заалтаас түүнтэй /давхар зүйлчлэгддэг/ холбогдох бусад гэмт хэргийг хуульчилсан байна. Тухайлбал, Эрүүгийн хуулийн 123 дугаар зүйл. (Хүнийг алах); 134 дүгээр зүйл. (Бусдын эрүүл мэндэд санаатайгаар гэмтэл, хохирол учруулах); 168 дугаар зүйл. (Эд хөрөнгө дээрэмдэх); 178 дугаар зүйл. (Эд хөрөнгийг устгах, санаатайгаар гэмтээх) 261 дүгээр зүйл. (Авто замын хөдөлгөөнд саад учруулах); 266 дугаар зүйл (Хууль бус уралдаан); 295-р зүйл. (Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, олон нийтийн газар аюулгүй байдлыг

⁹ Вьетнам Улсын эрүүгийн хуулийн 52 дугаар зүйл

хангах журам зөрчих); 299 дүгээр зүйл. (Терроризм); 303 дугаар зүйл (Үндэсний аюулгүй байдлын чухал барилга, байгууламж, хэрэгслийг устгах) зэрэг болно.

Энэ нь хууль сахиулах байгууллага, хууль хэрэглэх субъектээс нийтийн хэв журам алдагдуулах болон бусад гэмт хэргийг ялган зүйлчлэх, хоорондын хил хязгаарыг тогтоох эрх зүйн гол үндсийг бүрдүүлнэ.

Дүгнэлт

Эцэст нь дүгнэхэд нийтийн хэв журам алдагдуулах гэмт хэргийн бүрэлдэхүүн, хүлээлгэх хариуцлагыг Вьетнам Улсын эрүүгийн хууль тогтоомжийн хөгжлийн явцад хуульд ямар нэгэн нэмэлт, өөрчлөлт оруулалгүйгээр хэвээр тусгаж ирсэн. Энэ нь уг гэмт хэргийн бүрэлдэхүүний онол, арга зүйн үндэс, хүлээлгэх хариуцлагын үр нөлөөг дээшлүүлэх хүрээнд эрүүгийн эрх зүйн харьцуулсан судалгаа шинжилгээний ажлыг өргөжүүлж, эрүүгийн хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох шаардлагыг бий болгож байна.

Эх сурвалжийн жагсаалт

1. Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Их Хурал (1985), *Эрүүгийн тухай хууль*, Ханой.
2. Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Их Хурал (1999), *Эрүүгийн тухай хууль*, Ханой.
3. Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын Их Хурал (2015), *Эрүүгийн тухай хууль*, Ханой.
4. Тран Ван Луйен (Tran Van Luyen) ба зохиогчид, *2015 оны Эрүүгийн хуулийг эрдэм шинжилгээний тайлбар*, Ардын аюулгүй байдлын хэвлэлийн газар, Ханой.
5. БНСВУ-ын Олон нийтийн аюулгүй байдлын яамны Захиргааны удирдлагын газрын тайлан. 2015, 2016, 2017, 2018, 2019. 2020.
6. <https://ambassade-vietnam.com/gioi-thieu-viet-nam/>
7. <https://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=512&idmid=5&ItemID=19446>
8. https://vi.coinmill.com/MNT_VND.html#VND=1